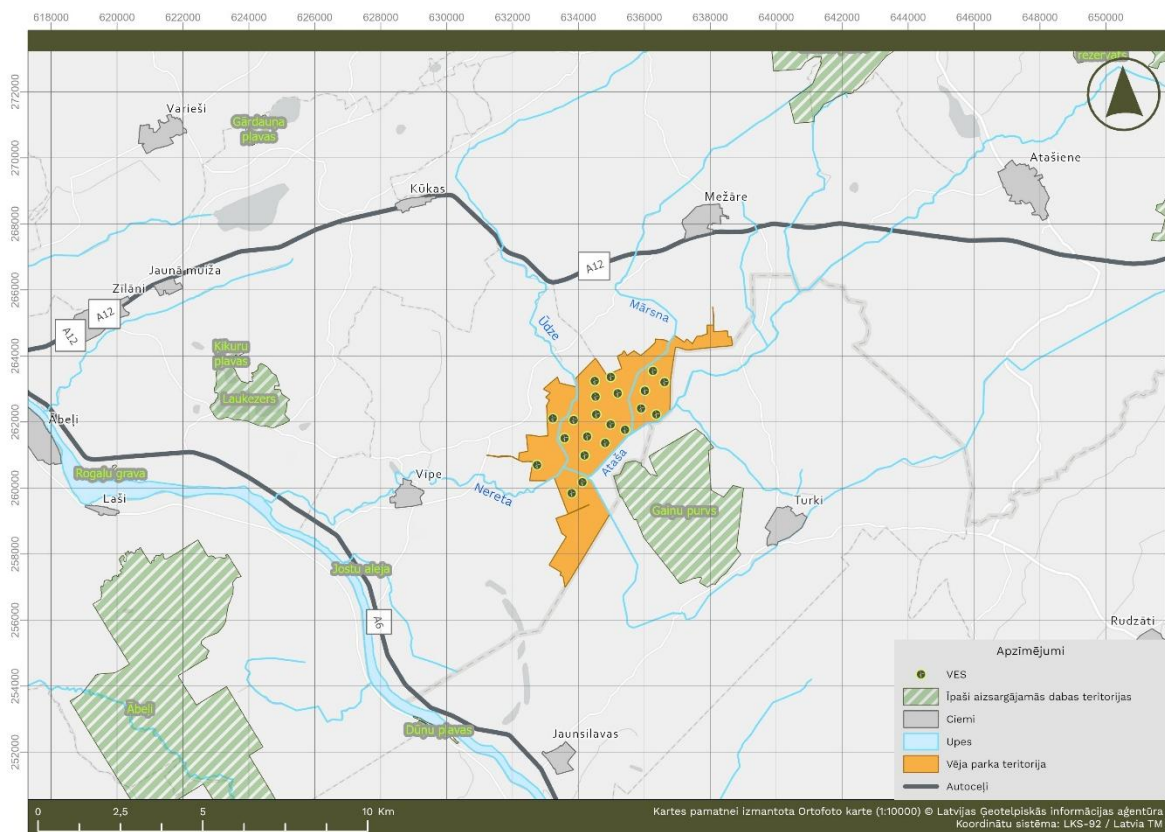


SIA "Supren" vēja elektrostaciju parka būvniecības Mežāres un Vīpes pagastā ietekme uz kultūrvēsturiskajām vērtībām

Parka teritorijas fizikāli ģeogrāfiskais raksturojums

Iecerētās vēja elektrostaciju (turpmāk tekstā VES) turbīnas atradīsies Austrumlatvijas zemienes Jersikas līdzenumā. Plānotās VES teritorijā augstums virs jūras līmeņa ir 80-90m. Vēja turbīnas plānots būvēt Lukstu plāvās meliorētās platībās, ko robežo vai šķērso Neretas, Odzes, Māršas un Atašas upes, kas atsevišķos posmos ir taisnotas un bagarētas.

Mūsdienās plānotā VES teritorija un apkārtnē ir mazapdzīvota. Arī starpkaru periodā zemo, mežototo vietu apdzīvotības blīvums bija neliels, atsevišķas viensētas un ciemi ar lauksaimniecībā izmantojamo zemi un ganībām izvietojās reljefa pacēlumos, pa kuriem veda arī ceļi, kas savienoja apdzīvotās vietas.



Vēja turbīnu izvietojums Vīpes un Mežāres pagastā

Normatīvais regulējums un darba pieeja

Vēja parku projektēšanas un būvniecības laikā jāņem vērā normatīvie akti, kas radīti kultūras mantojuma saglabāšanai. Uz šo jomu attiecas Eiropas Konvencija arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai, kas pieņemta Valetā

1992. gada 16. janvārī un Latvijā ir spēkā kopš 2003. gada 19. jūnija ar likumu „Par Eiropas konvenciju arheoloģiskā mantojuma aizsardzībai”. Tāpat projekta kontekstā aktuāls ir arī Latvijas likuma „Par kultūras pieminekļu aizsardzību” (spēkā no 1992. gada 11. marta, ar grozījumiem līdz 31.03.2022.) 22. pants par kultūras pieminekļu saglabāšanu, veicot celtniecības un citus darbus, kas nosaka, ka “Pirms celtniecības, meliorācijas, ceļu būves, derīgo izrakteņu ieguves un citu saimniecisko darbu uzsākšanas šo darbu pasūtītājam par saviem līdzekļiem jānodrošina kultūras vērtību apzināšana paredzamo darbu zonā. Fiziskajām un juridiskajām personām, kas saimnieciskās darbības rezultātā atklāj arheoloģiskus vai citus objektus ar kultūrvēsturisku vērtību, par to nekavējoties jāziņo Nacionālajai kultūras mantojuma pārvaldei (turpmāk tekstā - NKMP) un turpmākie darbi jāpārtrauc.” Uz šī likuma pamata 2021. gada 26. oktobrī izdoti Ministru kabineta noteikumi Nr. 720 "Kultūras pieminekļu uzskaites, aizsardzības, uzskaites un restaurācijas noteikumi", kas stājas spēkā 2022. gada 01. janvārī. Saskaņā ar Noteikumiem Nr.720 (32. pants) pēc paziņojuma saņemšanas no fiziskās vai juridiskās personas, kura būvniecības vai citu darbu gaitā atklājusi objektu ar kultūrvēsturisku vērtību, pārvaldei mēneša laikā ir jāorganizē atklātā objekta apzināšana, kultūrvēsturiskās vērtības noskaidrošana un jānosaka šī objekta saglabāšanas pasākumus. Saskaņā ar “Aizsargjoslu likuma” (pieņemts 05.02.1997, spēkā no 11.03.1997.) 38.panta 1.punktu, “jebkuru saimniecisko darbību aizsargjoslās (aizsardzības zonās) ap kultūras pieminekļiem drīkst veikt tikai ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas (tagad Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde) un kultūras pieminekļa īpašnieka atļauju”.

Ja zemes darbu laikā tiek atrastas kritušo karavīru mirstīgās atliekas, tad, atbilstoši Latvijas - Vācijas (1997. g.) un Latvijas – Krievijas (2007. g.) starpvaldību vienošanās principiem par kara upuru apbedījumu statusu Latvijas teritorijā, zemes darbi attiecīgajā vietā pārtraucami, par atrastajām cilvēku mirstīgajām atliekām nekavējoties jāpaziņo policijai un biedrībai “Brāļu kapu komiteja” (bkkomiteja@apollo.lv). Darbu veicējam jānodrošina eksperta vadībā veicamā karavīru mirstīgo atlieku ekshumācija. Karavīru mirstīgo atlieku ekshumāciju veic saskaņā ar biedrības “Brāļu kapu komiteja” norādījumiem.

Zemes darbu laikā var atrasties arī sprādzienbīstami priekšmeti. Par šādiem gadījumiem jāziņo tuvākajai Valsts policijas nodaļai (tālr. 110 vai 112), pirms tam norobežojot atradumu vietu.

Lai apzinātu un izvērtētu kultūrvēsturiskās vērtības plānotā vēja parka teritorijā un tās tuvumā, apkopota publiskos informācijas avotos, literatūrā un citur pieejamā informācija. Turpmāk tekstā, norādot avotus, cita starpā lietoti šādi saīsinājumi: Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Arheoloģijas departamenta dokumentu un senlietu krājums (tekstā – LNVMA AD CVVM inv. Nr...), Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes arhīva materiāli (tekstā – NKMP arhīvs, inv. Nr...).

Esošā stāvokļa raksturojums no kultūras mantojuma viedokļa

NKMP mājas lapā (mantojums.lv) pieejamā informācija liecina, ka plānotā vēja parka teritorijā un tiešā tuvumā nav valsts aizsargāta kultūras mantojuma.

Plānotajam vēja parkam rietumos tuvākais valsts aizsargātais kultūras piemineklis atrodas ap 4,4 km attālumā un tas ir vietējās nozīmes arheoloģijas piemineklis Landzānu viduslaiku kapsēta (valsts aizsardzības Nr. 979. Nedaudz tuvāk, ap 4,3 km attālumā ir Ezerķikauku senkapi (reģiona nozīmes arheoloģijas piemineklis, valsts aizsardzības Nr. 978).

Dienvidos VES turbīnai ap 4,8 km attālumā ir Zundānu viduslaiku kapsēta (Kapu kalniņš) (reģiona nozīmes arheoloģijas piemineklis, valsts aizsardzības Nr. 1946. Uz DA no VES aiz dabas lieguma "Gaiņu purvs" robežas apmēram 5,4 km attālumā no plānotā vēja parka tuvākās vēja turbīnas ir Lāču senkapi (reģiona nozīmes arheoloģijas piemineklis, valsts aizsardzības Nr. 1942). Aptuveni 6,4 km attālumā ir Ģedušu (Gavartines) pilskalns (valsts nozīmes arheoloģijas piemineklis, valsts aizsardzības Nr. 1941).

Citi valsts aizsargātie kultūras pieminekļi atrodas vēl tālāk no plānotā vēja parka teritorijas.

Plānotā vēja parka apkārtnē ir tikai arheoloģijas pieminekļi, citu tipoloģisko grupu kultūras pieminekļu apkārtnē nav. Minētajiem arheoloģijas pieminekļiem plānotā vēja parka izbūve un ekspluatācija apdraudējumu neradīs.

Jāņem vērā, ka vēja turbīnu stāvi izmainīs kultūrvēsturisko ainavu.

Kā liecina reģiona fizikālās ģeogrāfijas kartes, tad plānotais vēja parks atradīsies visai zemā, vietām purvainā teritorijā, kuras apkārtnē ir Neretas, Odzes, Mārsnas un Atašas upes, sazarots meliorācijas grāvju tīkls. 20.gs. kartēs redzams, ka zema un purvainā bijusi upju krastu apkārtnē. Plānotā vēja parka teritorijas tuvumā ir vairāki purvi - minētais Gaiņu purvs, Vilku, Bikstu un Tilta purvs.

Agrāk tagadējo purvu vietā bija ūdens tilpnes. Zināms, ka senākajos vēstures posmos – akmens un vēl bronzas laikmetā (II, I g.t.pr.Kr.) - tieši ezeru un upju tuvumā apmetās cilvēki, jo tad dominējošajā vācēju un mednieku-zvejnieku ekonomikā šādās vietās bija optimālie apstākļi iztikas līdzekļu ieguvei. Arī bronzas laikmetā (1500.-500. g.pr.Kr.), kad pieauga lopkopības un arī zemkopības nozīme, palienu pļavas un zemkopībai piemērotās vietas upju un ezeru krastos joprojām bija apdzīvotas. Lai gan šajā laikā cilvēki pazina bronzu un vēlāk arī dzelzi, akmens, krams, kauls, rags, koks u.c. dabas materiāli dominēja darbarīku un sadzīves priekšmetu gatavošanai.

Pārlūkojot NKMP arhīvu un LNVM AD krājumā glabāto rakstīto un lietisko materiālu par potenciālām vietām ar kultūrvēsturisku nozīmi plānotā VES parka

apkārtnē, ir atrodamas liecības par vēlā akmens un bronzas laikmeta apdzīvotību reģionā ap plānoto VES parku.

NKMP arhīvā un LNVM AD dokumentu krājumā ir vairāk nekā 20 ziņojumu par akmens senlietu atradumiem Vīpes, Mežāres un blakus austrumos esošajā Turku pagastā (agrāk Līvānu pag.), kas tieši piekļaujas plānotā vēja parka teritorijai.

Piemēram, daži no šiem ziņojumiem.

Akmens cirvji atrasti 1924. gadā Turku sādžā (LNVM AD, ziņojums, CVVM inv.Nr.234943), 1928. gadā pie Laivacumu mājām (māju aptuvenās koordinātas 644107.79; 245084.935, ziņojums LNVM AD CVVM inv. Nr. 234949).

Līdzīgs priekšmets atrasts Vīpes pagastā pie Kropiņiem (māju aptuvenās koordinātas 635843.016; 264397.175, NKMP arhīvs, inv. Nr. p. 92887 I). Senlieta 1937. gadā dāvināta Daugavpils muzejam. Poļakās, uz ZR no Vīpes pie Plošu ezera, pagrabu rokot, 1974.gadā atrasts akmens cirvis un kalts (NKMP arhīvs, inv. Nr. 23954/5679-2 I).

1970. gados pie Neretas upes netālu no Birzmaliešu un Aparnieku mājām (aptuvenās koordinātas 629125.911; 260205.444) uzietā iespējama apmetnes vieta ar kultūras slāni, degušiem akmeņiem, bet netālu no tās 1927. gadā atrasti 2 akmens cirvji, kas nodoti Vīpes skolā, bet vēlāk nozaudēti (NKMP arhīvs, inv. Nr. 11569/2315-3 I; LNVM AD AA549:11- Pārskats par arheoloģijas pieminekļu apzināšanu Jēkabpils rajonā 1984. gadā). Neretas upes pretējā krastā pie Gužāniem (māju aptuvenās koordinātas 628965.352; 260525.305), mājas piebūvei pamatus rokot, 1975. gadā atrasti divi apbedījumi, pie viena no tiem bijis zobens (LNVM AD inv. Nr. AA 549:10).

Akmens senlietas atrastas arī pie Līcīšiem (māju aptuvenās koordinātas 629935.834; 260195.905, ziņojums NKMP arhīvā inv. Nr. 23955/5678-1 I) un 1982. gadā pie Vīpes skolas. Senlieta nodota skolas muzejam (ziņojums NKMP, inv. Nr. 23956/5677-1 I). Pie Vīpes pagasta Klaukavas kroga atrasti krama priekšmeti.

Daļa atrasto senlietu ir nozaudētas, bet daļa nonākusi muzejos. Arī LNVM AD glabājas liels skaits šo senlietu.



Krama atšķilas un priekšmeti, atrasti Vīpes pag. pie Klaukavu kroga (LNVM AD, CVVM inv. Nr. 61735)



Akmens darba cirvji no Vīpes pag. Muižniekiem un Rogaļiem (LNVM AD, CVVM inv. Nr. 59694, 59793)



Akmens darba cirvis, atrasts Vīpes pag. Dreimaņu grantsbedrēs (LNVM AD inv. Nr. CVVM 185275)

Daudz akmens senlietu LNVM nonākušas no bijušā Līvānu pagasta (tagad Turku pag.).



Akmens cirvji no bij. Līvānu pagasta (LNVM AD inv. Nr. CVVM 63216; 63338:1-2)



Akmens cirvi un akmens kalts no bij. Līvānu pagasta (LNVM AD inv. Nr. CVVM 58616, 58618, 59024, 59627, 59632, 59630, 59629, 59101, 60163, 61065)

Akmens cirvis ar kāta caurumu bija universāls rīks, tas kalpoja gan kā darbarīks koku ciršanai un apstrādei, gan kā ierocis. Darba laikā cirvi nereti pazuda. Jaunākos laikos tos parasti atrada zemes apstrādes laikā. Šos priekšmetus atrod arī senajās dzīves vietās arheoloģiskajos izrakumos. Atrasto priekšmetu lielais skaits liecina par apdzīvotību un aktīvu saimniecisko darbību bijušo un esošo ūdens tilpņu tuvumā plānotā vēja parka apkārtnē. Tāpēc, veicot zemes rakšanas darbus vēja parka celtniecības laikā un ierīkojot komunikācijas, jāpievērš uzmanība potenciālu seno apmetņu un citu vēsturiski nozīmīgu objektu atradumiem.

Ja vēja turbīnas tiek izvietotas purvainās lokācijās, var tikt atsegti citi objekti ar kultūrvēsturisku nozīmi. Strādājot Latvijas purvos, ir atrastas senu ceļu vietas, vienkoču laivas, senu dzīvnieku atliekas u.c. organiskas izcelsmes objekti, kas purvā bezgaisa apstākļos ir saglabājušies līdz mūsu dienām.

Purvos ir atrastas Latvijas vēsturei nozīmīgas, unikālas liecības. Rucavas novada Tīras purvā kūdras racēji 1936. gadā uzgāja senlietu noguldījumu, kurā bija ap 40 priekšmetu, tajā skaitā koka vairogs, rupja auduma apmetnis, citi auduma fragmenti, dzeramais rags, bronzas aroces u.c. Domājams, ka tas bijis ziedojuma depozijs, kas datējams ar 9.gs. (LNVM AD inv. nr. AA166).

19.gs. beigās Kocēnu pagasta Breidiķu purvā, rokot kūdru, atrada nelielu sakrālas nozīmes oša koka laiviņu. To uzskatīja par 10.-11.gs.darinājumu, tomēr C14 analīžu rezultāti parādīja, ka laiviņa gatavota 8.gadu tūkstošus pirms Kristus (vidējā mezolītā) un ka tā ir senākais darinātais koka priekšmets Latvijā. Tas ir unikāls atradums visas Austrumeiropas un Ziemeļeiropas mērogā (LNVM 2019.gada novembra Ziņnesis, http://lnvm.lv/?page_id=2270).

Plānotā vēja parka tuvumā ir salīdzinoši maz vēsturisku liecību no jaunākiem vēstures periodiem. Domājams, ka tas skaidrojams ar ekonomiskajiem apstākļiem. Dzelzs laikmetā un viduslaikos dominējoša nozīme bija lopkopībai un lauksaimniecībai. Zemās, purvainās teritorijas tam vairs nebija piemērotas.

Apdzīvoja augstienes un purvu saliņas, kā arī Daugavas krastus. Piemēram, Trepes muižā atrastās senlietas liecina par apdzīvotību vēlajā dzelzs laikmetā un viduslaikos.

Veiguros, netālu no Daugavas krasta, konstatēta vidējā un vēlā dzelzs laikmeta apdzīvotība, bet Stikānu Turkos (uz ZR no Vīpes) atrastas ar viduslaikiem datējamās senlietas.

Pie Daugavas Klaukavas kroga zemē 1934.gadā atrasti sudraba stienīšu fragmenti un sešdesmit 10. un 11.gs. sudraba monētas (LNVM AD inv. Nr. CVVM 239420:1-10, Ducmene, Ozoliņa, 85). Depozīts glabājas LNVM NUM-CVVM93105:1-5; 101125:1-38). Šīs vēstures liecības un dzīves vietas galvenokārt saistās ar Daugavu kā nozīmīgu satiksmes un tirdzniecības ceļu.

Vēja parkam tuvākā dzelzs laikmeta senvieta ir iespējamā kulta vieta Gaiņu kalns Gaiņu purva D malā. Diemžēl kalns gandrīz pilnībā noraksts grantī. Netālu no Gaiņu kalna ir vieta, ko dēvē par Mēra kapiem, kur atrastas senlietas (NKMP arhīvs, inv. Nr. 106083-4 I; inv. Nr. 12421/2079-5 I).

Iespējams, ka pilskalns bijis Mosānu purva austrumu malā pie Mosānu mājām, taču laika gaitā tas noarts un zaudējis raksturīgās pilskalna pazīmes (NKMP arhīvs, inv. Nr. p. 23290 I; 63041-6 I).

Mežmuižā, kas atrodas rietumos plānotajam vēja parkam, atrastas senlietas no iespējamās apmetnes vai apbedījumu vietas (MKNP arhīvs, inv. Nr. p.4160 I).



Vēlā dzelzs laikmeta un viduslaiku senlietas no Trepes muižas apkārtnes (LNVM AD inv. Nr. CVVM 649928:1-16)



Vidējā un vēlā dzelzs laikmeta senlietas no Veiguru apkārtnes (LNVM AD inv. Nr. A 8104:1018)



Viduslaiku senlietas no Stikānu Turku apkārtnes (LNVM AD inv. Nr. CVVM 252890)

Plānotā vēja parka apkārtnē atrasti arī vairāki jaunāku laiku monētu depoziīti. Kaut kur Landzānu ciemā, kas atrodas uz DA no Vīpes, 1929.gadā, pirti būvējot, zem veca celma atrastas 15 bērza tāsī ievīstītas 17. un 18. gadsimta sudraba monētas (Ziņas LNVM AD inv.Nr. 239418:1-3; Ducmane, Ozoliņa, 203.-204. Depozīts glabājas LNVM NUM, inv. Nr. CVVM 101119).



Vīpes pag.
Landzānu ciema
sudraba monētu
depozīts (No
Ducmane,
Ozoliņa, 203.)

Poļaku ciemā uz Z no Vīpes 1930.gados atrastas 8 sudraba monētas, kas kaltas 19.gs. (ziņas LNVMA inv. Nr. CVVM 239416:1-2). Šī depoziņa turpmākais liktenis nav zināms.

Pirmajā pasaules karā, Neatkarības karā un Otrajā pasaules karā notika karadarbība arī Daugavas krastos posmā starp Līvāniem un Jēkabpili, bija daudz kritušo. Par to liecina karavīru brāļu kapi.

Pirmā pasaules kara laikā 1915.-1917. gadā frontes līnija atradās Daugavas krastos. Upes kreisajā krastā atradās vācu armijas nocietinājumi, labajā – krievu armija. Kauju laikā bija kritušie abās pusēs. Vīpes pagastā ir vairāku krievu karavīru apbedījumi pie Vēveru mājām uz D no Vīpes (Lismanis, 117). Pirmā pasaules karā kritušie karavīri bijuši apbedīti arī Līvānu dzelzceļa stacijas tuvumā, bet Līvānu katoļu baznīcā bijusi piemiņas plāksne 12 kritušajiem.

Neatkarības kara laikā 1919. un 1920.gadā teritoriju starp Krustpili un Līvāniem šķērsoja gan Latvijas nacionālās armijas spēki, gan lielinieki. Turku pagastā Gaiņu Vecēļu un Gruguļu kapsētās bijuši Neatkarības karā kritušie Ziemeļlatvijas partizānu pulka karavīru apbedījumi (Lismanis, 233.). Līvānus un to apkārtni atbrīvoja 1919.gada oktobrī. Neatkarības karā kritušo karavīru piemiņai gan Līvānos, gan Krustpilī, gan Jēkabpilī uzcelti vai atjaunoti pieminekļi (Lismanis, 231.-232.)

Otrā pasaules kara sākumā vācieši šķērsoja Daugavu Jēkabpils-Līvānu rajonā jau 1941.gada jūnija beigās bez lielas padomju spēku pretestības. 1944.gadā cīņas par Līvānu-Krustpils posma ieņemšanu ilga vairāk kā nedēļu, notika aktīva kara darbība ar daudziem kritušajiem abās armijās. Par to liecina padomju karavīru brāļu kapi Līvānos, kur apglabāti 536 karavīri un vairākas brāļu kapu vietas Jēkabpilī ar vairāk nekā 1500 padomju un ap 300 vācu

karavīru apbedījumiem. Brāļu kapi atzīmēti arī pie Landzāniem (padomju armijas 1980.g.karte, M1:10000).

Kaut arī kritušie tika pārāpbedīti lielajos Brāļu kapu kompleksos, tomēr, ierīkojot vēja parku, zemes darbu laikā var tikt atrastas līdz šim nezināmas kritušo karavīru mirstīgās atliekas. Tad jārīkojas atbilstoši sadaļā par normatīvajiem regulējumiem un darba pieeju dotajiem norādījumiem. Šajā nodaļā arī paskaidrots, kā rīkoties, ja zemes darbu laikā tiek atrasti sprādzienbīstami priekšmeti.

Pēc iepriekšējā izklāsta un situācijas raksturojuma redzams, ka zemes darbu laikā īpaša uzmanība jāpievērš iespējamiem arheoloģisku vietu vai priekšmetu atradumiem.

Dabā parasti tikai speciālists spēj atpazīt arheoloģijas objektus, nereti tos atklāj tikai zemes reljefa pārveidošanas darbu laikā. Tas īpaši attiecas uz senajām dzīves vietām – apmetnēm, līdzenajiem kapulaukiem un viduslaiku kapsētām. Sarežģīta ir šo objektu robežu noteikšana. Tāpēc likumā Par kultūras pieminekļu aizsardzību iekļauts nosacījums, ka pirms celtniecības u.c darbiem jānodrošina kultūras vērtību apzināšana paredzamo darbu zonā.

Otra objektu grupa, kas var atklāties zemes darbu laikā, ir kara laiku liecības – nezināmi apbedījumi un sprādzienbīstami priekšmeti.

SIA Laflora Enegy vēja parka izveide Kaigu purvā pierāda, ka katra vēja turbīnu izbūvei nepieciešams vairāku ha liels būvlaukums, kurā tiek veikti apjomīgi zemes rakšanas darbi. Ar zemes reljefa pārveidi saistās arī komunikāciju un kabeļu sistēmas izbūve. Plānotajā vēja parkā Mežāres un Vīpes pagastā, kur plānots uzstādīt vairāk nekā 20 vēja turbīnas, zemes darbi notiks vairāku desmitu hektāru platībā. Tādēļ ir liela varbūtība šo darbu laikā atrast iepriekš minētās vēstures liecības. Tad šajās vietās var būt nepieciešama arheoloģiskā uzraudzība vai arheoloģiskie izrakumi.

Slēdziens, kumulatīvā ietekme

Plānotās VES teritorijā un tuvākajā apkārtnē nav valsts aizsargātā kultūras mantojuma. Šiem arheoloģijas pieminekļiem vēja parka izbūve un ekspluatācija apdraudējumu neradīs. Plānotā VES apkārtnē nav citu tipoloģisko grupu kultūras pieminekļu.

Apkopotās ziņas par plānotā VES apkārtni liecina par iespējamiem arheoloģiskiem vai citiem atradumiem ar kultūrvēsturisku nozīmi zemes rakšanas darbu laikā arī VES teritorijā. Ievērojot likumdošanā noteiktās prasības un veicot pasākumus ietekmes uz kultūras mantojumu mazināšanai celtniecības u.c. darbu laikā, arī potenciālais, zemes slēptais kultūras

mantojums tiktu savlaicīgi atklāts, fiksēts un izpētīts vai arī veiktas izmaiņas turbīnu lokācijā.

Zemes rakšanas darbu laikā iespējami karu u.c. militāro notikumu liecību atradumi.

VES izbūve izmainīs tradicionālo kultūrvēsturisko ainavu.

Paredzētajam vēja parkam jāveic kumulatīvo ietekmju vērtējums ar tiem vēja parkiem tuvākajā apkārtnē, kas pašlaik atrodas IVN ziņojuma izstrādes stadijā, ja uzsākta ziņojuma sabiedriskā apspriešana, vai kuriem IVN process jau noslēdzies. Atbilstoši publiski pieejamai informācijai Enerģētikas un Vides aģentūras mājaslapā, paredzētā vēja parka apkārtnē atrodas "PurpleGreen Solwin" vēja parks, kam ir notikusi IVN ziņojuma sabiedriskā apspriešana un ziņojums ir iesniegts Valsts vides dienestā atzinuma saņemšanai.

"PurpleGreen Solwin" vēja parka teritorija daļēji pārklājas ar SIA "Supren" vēja parku, līdz ar to ir sagaidāms, ka tādā gadījumā var palielināties tehnogēno elementu vizuālā klātbūtne ainavā un veidoties plašāks turbīnu vizuālās uztveres lauks, kas kopumā var mainīt tradicionālās kultūrainavas uztveri reģionālā mērogā. Tomēr, ņemot vērā, ka tuvākie valsts aizsargātie kultūras pieminekļi atrodas salīdzinoši lielā attālumā un ir arheoloģiska rakstura objekti bez izteiktas vizuālās klātbūtnes ainavā, kumulatīvā ietekme uz tiem vērtējama kā nebūtiska.

Ņemot vērā lielo akmens un bronzas laikmeta atradumu īpatsvaru apkārtnē un teritorijas ģeoloģiskās īpatnības, īpaša uzmanība jāpievērš vēja ģeneratoru izbūves procesam, jo ir liela varbūtība zemes rakšanas darbu laikā atrast senāko vēstures periodu liecības.

Pasākumi ietekmes uz kultūrvēsturiskajām vērtībām mazināšanai

Ņemot vērā iepriekš izklāstītās ziņas par iespējamām senlietu atradumiem plānotā vēja parka tuvumā un apkārtnē un saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu kultūras mantojuma aizsardzībā,

- pirms plānotā vēja parka izbūves parka teritoriju nepieciešams apsekot kvalificētam speciālistam – arheologam,
- pieļaujams, ka pēc teritorijas apsekošanas varētu rasties papildus nosacījumi, piemēram, arheoloģiskā uzraudzība zemes rakšanas darbu laikā,
- zemes rakšanas darbu laikā, izbūvējot turbīnu pamatus un komunikācijas, īpaša vērība jāpievērš iespējamiem akmens laikmeta senlietu un senlietu atradumiem,
- zemes darbu laikā iespējami arī citu vēstures periodu atradumi ar kultūrvēsturisku nozīmi,

- ainavas un skatu punktu korekcijai nepieciešamības gadījumā iespējams veidot koku stādījumus, izvietot dekoratīvus vides objektus u.c., lai aizsegtu skatu uz turbīnām.

Ja zemes darbu laikā tiek atrasti kritušo karavīru apbedījumi, par to nekavējoties jāpaziņo policijai un biedrībai "Brāļu kapu komiteja" (bkkomiteja@apollo.lv). Atrodot sprādziena bīstamus priekšmetus, jāziņo tuvākajai Valsts policijas nodaļai (tālr. 110 vai 112), pirms tam norobežojot atradumu vietu.

Izstrādājot vēja parka būvniecības projektu, jāizvērtē vēja turbīnu detaļu transportēšanas maršruti, ņemot vērā nosacījumus smagsvara un lielgabarīta kravu pārvadāšanā.

Vēja parka projekts saskaņojams NKMP, kas varētu izvirzīt papildus nosacījumus.

Slēdzienu sagatavoja eksperts Ritvars Ritums

2026.gada februārī

Avoti, literatūra, interneta resursi

Latvijas Nacionālā vēstures muzeja Arheoloģijas departamenta dokumentu un senlietu krājums (tekstā – LNVM AD CVVM inv. Nr...).

Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes arhīvs (tekstā – NKMP arhīvs inv. Nr...).

A.Maldups. Apriņķu un pagastu apraksti, R., 1937.-392 lpp.

K. Ducmane, A. Ozoliņa. Latvija Eiropā: monētu depozīti 1.-20.gadsimtā, LNVM raksti Nr.16. Numismātika, R., 2009. – 223 lpp.

Latvijas pagasti. Enciklopēdija. 1. sēj.-R.-2001.-647 lpp.

J.Lismanis. 1915.-1920. Kauju un kritušo karavīru piemiņai, R., 1999.

Latvijas Brīvības cīņas 1918.-1920. Enciklopēdija, R., 1999.-446 lpp.

Latvijas arheoloģijas rokasgrāmata, Rīga, 2021., 677 lpp.

Latvijas vēstures atlants, 1998., 88 lpp.

[Latviešu karavīru kapi un piemiņas vietas: Līvānos Atbrīvošanas piemineklis](#)

Citi interneta resursi, kartogrāfiskais materiāls